

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että sosiaalihuoltolakiin vuoden 1993 alusta väliaikaisesti lisätyjen toimeentulotukitehtävien siirtoa koskevien säännösten voimassaoloaikaa jatkettaiisiin vuoden 1997 loppuun. Kyseisten säännösten perusteella on vuosina 1993—94 ja edelleen vuosina 1995—96 toimeenpantu toimeentulotukitehtävien siirron kokeilu.

Kokeilussa kansaneläkelaitoksen paikallistointit hoitavat osan toimeentulotukitehtävistä kunnan ja kansaneläkelaitoksen tekemän sopimuksen mukaisesti. Kokeilua ehdotetaan jatkettavaksi vielä vuonna 1997.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Sosiaalihuoltolakiin (710/1982) lisättiin vuoden 1993 alusta toimeentulotukikokeilua koskeva uusi 3 a luku sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (1657/1992). Mainitun 3 a luvun säännösten voimassaoloaikaa on jatkettu lailla 1333/1994 vuoden 1995 alusta vuoden 1996 loppuun.

Kunta ja kansaneläkelaitoksen paikallistointi voivat sopia toimeentulotukitehtävien siirtoa koskevasta kokeilusta. Kokeilun aikana kansaneläkelaitoksen paikallistointit myöntävät ja maksavat toimeentulotukea perusosalla katettaviin menoihin sekä asumismenoihin ja vähäistä suurempiin terveydenhuoltomenoihin. Tuen myöntäminen muihin menoihin, ehkäisevän toimeentulo-

tuen antaminen ja sosiaalityö on kokeilun aikanakin kunnan tehtävänä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on lain 38 f §:n nojalla hyväksynyt kokeiluun osallistuvat kunnat. Vuosina 1995—1996 toteutettava kokeilu on aloitettu 19 kunnassa maaliskuussa 1995, 10 kunnassa syys—marraskuussa 1995 ja kahdessa kunnassa huhtikuussa 1996. Kokeiluun osallistuu siten huhtikuun alusta 1996 yhteensä 31 kuntaa. Kokeilua koskevat kuntien ja kansaneläkelaitoksen paikallistointitoimien sopimukset ovat voimassa lain voimassaoloajan eli vuoden 1996 loppuun.

Kokeilun järjestämistä ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön asettama johtoryhmä. Kokeilu on jatkunut useimmissa kokeilukunnissa runsaan vuoden ja toimintamallit eri paikakunnilla ovat vakiintuneet. Eräissä kunnis-

sa kokeilua on sen kuluessa laajennettu siirtämällä uusia asiakasryhmiä kansaneläkelaitoksessa tapahtuvan päätöksenteon piiriin. Niissä kunnissa, joissa kokeilua toteutetaan koko kunnan alueella, keskimäärin vajaa puolet toimeentulotukipäätöksistä tehdään kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoissa.

2. Ehdotetut muutokset

Valtion ja kuntien tehtävien jaon muutoksia ja valtionosuusudistusta valmisteleva selvitysmies Heikki Koski esitti muistiossaan 21 päivänä toukokuuta 1996 toimeentulotuen niin sanotun normitettavissa olevan osan siirtämistä kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi vuoden 1998 alusta. Samalla hän myös esitti käynnissä olevan toimeentulotukikokeilun jatkamista vuoden 1997 loppuun. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta totesi kannanotossaan 11 päivänä kesäkuuta 1996, ettei toimeentulotuen normitettavissa olevan osan siirtämisestä kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi tehdä tässä vaiheessa päätöksiä, vaan kokeilua jatketaan ja täydenneen vuoden 1997 huhtikuun loppuun, jotta kustannusten kehityksestä saadaan täsmällisempää tietoa.

Toimeentulotukikokeilua olisi tarkoituksenmukaista jatkaa vuoden 1997 loppuun, jotta kokeilun vaikutuksista saataisiin tuloksia pidemmältä ajalta. Toimeentulotukiasiakkaita ei tulisi myöskään tarpeettomasti siirtää palvelupisteestä toiseen, vaan jatkaa sovitun tehtäväjakoa, kunnes toimeentulotukitehtävien mahdolliseen siirtoon otetaan lopullinen kanta. Näillä perusteilla kokeilua ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 1997 loppuun.

Sosiaalihuoltolain 38 c §:ssä säädetään kunnan ja kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada toiselta osapuolelta tietoja toimeentulotukea koskevista päätöksistä. Pykälän 2 momentin mukaan kansaneläkelaitoksella on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus kokeilun aikana saada kunnalta tarpeelliset tiedot toimeentulotuen hakijaa ja hänen perhettään koskevista toimeentulotukipäätöksistä. Pykälän 4 momentin mukaan kansaneläkelaitos voi käyttää toimeentulotukea koskevia päätöksiä tehdessään tuen antamista varten tarvittavia tietoja hakijan ja hänen perheensä taloudellisesta asemasta.

Lain 38 d §:ssä ulotetaan eräät sosiaalihuollon menettelyjä koskevat säännökset koskemaan myös kansaneläkelaitosta sen käsitellessä toimeentulotuen antamista. Pykä-

län 1 kohdan mukaan kansaneläkelaitoksen asiakasta ja hänen holhoojaansa koskee vastaavasti, mitä 39 ja 40 §:ssä säädetään sosiaalihuollon asiakkaasta ja hänen holhoojastaan.

Lain 38 c ja d §:n säännöksiin ehdotetaan tehtäviksi hallituksen esitykseen sosiaalihuoltolain muuttamisesta (HE 166/1996 vp) liittyvät muutokset. Kyseisessä esityksessä ehdotetaan vanhemmille eräin rajoituksin velvollisuutta avustaa 18—20-vuotiaista, toimeentulotuen tarpeessa olevaa henkilöä.

Kansaneläkelaitoksella olisi nyt ehdotetun 38 c §:n 2 momentin mukaan oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada kunnalta toimeentulotuen antamista varten tarpeelliset tiedot sosiaalihuoltolakiin ehdotetun uuden 30 §:n 3 momentin tarkoittamassa tilanteesta myös 18—20-vuotiaan henkilön vanhempaa koskevista toimeentulotukipäätöksistä. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi pykälän 4 momenttiin. Sen mukaan kansaneläkelaitos voisi toimeentulotukea koskevia päätöksiä tehdessään käyttää tuen antamista varten tarvittavia tietoja myös 18—20-vuotiaan henkilön vanhemman taloudellisesta asemasta. Ehdotetut tietojenkäyttöoikeuden muutokset nopeuttaisivat 18—20-vuotiaan nuoren toimeentulotukihakemuksen käsitteilyä kansaneläkelaitoksessa.

Mainitun eduskunnalle annetun hallituksen esityksen mukaan sosiaalihuoltolain 40 §:n 1, 2 ja 4 momentin säännöksiä muutettaisiin ottamalla huomioon 18—20-vuotiaan henkilön vanhemman avustusvelvollisuus ja rinnastamalla holhoojaan myös huoltaja. Tällöin 40 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon asiakkaan ja hänen huoltajansa, holhoojansa sekä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tilanteessa 18—20-vuotiaan asiakkaan vanhemman on annettava viranhaltijalle ja 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaalihuollon toteuttamisessa.

Mainitun 40 §:n 2 momentin mukaan ennen tietojen antamista sosiaalihuollon asiakkaalla ja hänen holhoojallaan, huoltajallaan sekä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhemmallaan on oikeus saada tietää, miksi tietoja tarvitaan, mihin niitä käytetään sekä minkä viranomaisen tai keiden viranhaltijain tietoon niitä annetaan tai voidaan antaa.

Edelleen 40 §:n 4 momentin mukaan, mitä 3 momentissa säädetään sosiaalihuollon asiakkaan oikeudesta saada tieto häntä koskevasta asiakirjasta ja aineistosta, koskee

myös huoltajaa, holhoojaa ja 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhempaa silloin, kun siihen on perusteltua syytä.

Lain 38 d §:n 1 kohdan viittausta lain 40 §:n säännökseen ehdotetaan nyt vastavasti täydennettäväksi huoltajaa sekä 18—20-vuotiaan henkilön vanhempaa koskevalla maininnalla.

2. Esityksen vaikutukset

Kunta vastaisi edelleen toimeentulotukikustannuksista kokeilun aikana. Esityksen johdosta ei aiheudu valtiolle lisäkustannuksia.

Esityksellä ei ole vaikutusta asiakkaan oikeuteen saada toimeentulotukea eikä toimeentulotuen määrään. Kokeilussa on kysymys toimeentulotukitehtävien hallintoa koskevasta järjestelystä kunnan ja kansaneläkelaitoksen paikallistoimiston kesken.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä ministe-

riön 6 päivänä lokakuuta 1994 asettaman toimeentulotukikokeilun 1995—1996 johtoryhmän kanssa.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut eduskunnalle edellä mainitun esityksen sosiaalihuoltolain muuttamisesta, joka on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta. Nyt ehdotettujen sosiaalihuoltolain 38 c ja 38 d §:n muutosten sisältö ja voimaantulo riippuvat mainitun aiemman hallituksen esityksen hyväksymisestä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Tällöin toimeentulotukitehtävien siirtoa koskeva kokeilu voi jatkua keskeytyksettä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1657/1992) 38 c §:n 2 ja 4 momentti, 38 d §:n 1 kohta ja voimaantulosäännös, näistä voimaantulosäännös sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1333/1994), seuraavasti:

38 c §

Salassapitovelvollisuuden estämättä kansaneläkelaitoksella on oikeus toimeentulotuen antamista varten saada kunnalta tarpeelliset tiedot toimeentulotuen hakijaa ja hänen perhettään sekä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhempaa koskevista toimeentulotukea koskevista päätöksistä. Kokeilun päätyttyä kansaneläkelaitoksen tulee luovuttaa toimeentulotukea koskevia päätöksiä sisältävät tekniset tallenteet kunnalle.

Siitä poiketen, mitä henkilörekisterilain (471/1987) 16 §:ssä on säädetty, kansaneläkelaitos voi käyttää toimeentulotukea koskevia päätöksiä tehdessään tuen antamista varten tarvittavia tietoja hakijan ja hänen perheensä sekä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhemman taloudellisesta asemasta. Tietoja käytettäessä on varmistettava niiden virheettömyys. Tietoja voidaan käyttää

vain siinä laajuudessa kuin niitä 56 §:n 1 momentin nojalla tulisi antaa sosiaalihuollon viranomaisille.

38 d §

Toimeentulotuen antamista kansaneläkelaitoksessa käsiteltäessä:

1) kansaneläkelaitoksen asiakasta koskee vastaavasti, mitä 39 ja 40 §:ssä säädetään sosiaalihuollon asiakkaasta, sekä asiakkaan huoltajaa, holhoojaa sekä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhempaa, mitä heistä säädetään 40 §:ssä;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1997.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Terttu Huttu-Juntunen

Laki

sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1657/1992) 38 c §:n 2 ja 4 momentti, 38 d §:n 1 kohta ja voimaantulosäännös, näistä voimaantulosäännös sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1333/1994), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

38 c §

Salassapitovelvollisuuden estämättä kansaneläkelaitoksella on oikeus toimeentulotuen antamista varten saada kunnalta tarpeelliset tiedot toimeentulotuen hakijaa ja hänen perhettään koskevista toimeentulotukea koskevista päätöksistä. Kokeilun päätyttyä kansaneläkelaitoksen tulee luovuttaa toimeentulotukea koskevia päätöksiä sisältävät tekniset tallenteet kunnalle.

Siitä poiketen, mitä henkilörekisterilain (471/87) 16 §:ssä on säädetty, kansaneläkelaitos voi käyttää toimeentulotukea koskevia päätöksiä tehdessään tuen antamista varten tarvittavia tietoja hakijan ja hänen perheensä taloudellisesta asemasta. Tietoja käytettäessä on varmistettava niiden virheettömyys. Tietoja voidaan käyttää vain siinä laajuudessa kuin niitä 56 §:n 1 momentin nojalla tulisi antaa sosiaalihuollon viranomaisille.

38 d §

Toimeentulotuen antamista kansaneläkelaitoksessa käsiteltäessä:

1) kansaneläkelaitoksen asiakasta *ja hänen holhoojaansa* koskee vastaavasti, mitä 39 ja

Salassapitovelvollisuuden estämättä kansaneläkelaitoksella on oikeus toimeentulotuen antamista varten saada kunnalta tarpeelliset tiedot toimeentulotuen hakijaa ja hänen perhettään *sekä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhempaa* koskevista toimeentulotukea koskevista päätöksistä. Kokeilun päätyttyä kansaneläkelaitoksen tulee luovuttaa toimeentulotukea koskevia päätöksiä sisältävät tekniset tallenteet kunnalle.

Siitä poiketen, mitä henkilörekisterilain (471/1987) 16 §:ssä on säädetty, kansaneläkelaitos voi käyttää toimeentulotukea koskevia päätöksiä tehdessään tuen antamista varten tarvittavia tietoja hakijan ja hänen perheensä *sekä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhemman* taloudellisesta asemasta. Tietoja käytettäessä on varmistettava niiden virheettömyys. Tietoja voidaan käyttää vain siinä laajuudessa kuin niitä 56 §:n 1 momentin nojalla tulisi antaa sosiaalihuollon viranomaisille.

38 d §

Toimeentulotuen antamista kansaneläkelaitoksessa käsiteltäessä:

1) kansaneläkelaitoksen asiakasta koskee vastaavasti, mitä 39 ja 40 §:ssä säädetään

Voimassa oleva laki

40 §:ssä säädetään sosiaalihuollon asiakkaasta ja hänen holhoojastaan;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1996.

Ehdotus

sosiaalihuollon asiakkaasta, sekä asiakkaan huoltajaa, holhoojaa sekä 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhempaa, mitä heistä säädetään 40 §:ssä;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1997.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.
